

ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ РОБОТИ ВИКЛАДАЧА В СИСТЕМІ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Вища освіта у наш час виступає фундаментом розвитку людини, що зміцнює науковий, духовний та інтелектуальний потенціал суспільства в цілому. Становлення та розвиток ринкової економіки та підприємницької діяльності вимагає посилення уваги законодавця до проблем діяльності університетів, що покликані забезпечити індивідууму реальну можливість для здобуття якісної освіти, а також доступу до наукового та культурного надбання людства.

Система внутрішнього забезпечення якості освіти поділяється на чотири рівні, це допомагає визначити критерії та процедури оцінки якості:

«- рівень організації роботи викладача: участь викладача в розробці робочих програм і курсів, забезпечення наповнення навчальних курсів, наукова діяльність, керівництво студентами, аспірантами та докторантами, участь у спеціалізованих радах та експертних комісіях, підвищення кваліфікації;

- рівень організації роботи вузів (рівень організації адміністративної роботи) - організація роботи викладача, кафедри, факультету, керівництва, допоміжних адміністративних підрозділів;

- рівень організації роботи студентів: перевірка знань та вмінь студентів, забезпечення процедур зворотного зв'язку, самостійна навчальна, наукова та громадська робота;

- рівень організації участі роботодавців: формування вимог до наповнення практичної частини навчальних курсів, участь в оцінюванні знань та вмінь студентів» [1].

Варто зазначити, що в Україні існує тільки внутрішнє оцінювання якості діяльності викладача університету, що є фактично контролем відповідності його параметрам, які встановлені Міністерством освіти і науки, без врахування зовнішньої оцінки його роботи: студентами, національною або світовою освітньою спільнотою. Адже для здійснення такого оцінювання потрібна повна прозорість у діяльності викладача й обов'язкове оприлюднення її результатів.

Освітня діяльність викладача є важливою складовою роботи університету. Саме тому оцінювання якості його роботи дає уявлення щодо забезпечення якості усієї освітньої діяльності в університеті. Для оцінювання діяльності викладача науковці виділяють наступні напрямки: це професійні характеристики викладача та його педагогічна і науково-дослідна діяльність, а також методична і організаційна робота, міжнародна діяльність. При цьому більшість результатів оцінювання мають суб'єктивний характер, адже це зумовлено особливостями

викладацької роботи. Для формування ж об'єктивних критеріїв оцінювання якості діяльності викладача необхідно визначити критерії оцінки, які розкривають одну його діяльність через іншу та на основі цього формувати наступні методи оцінювання.

Аналіз європейського досвіду оцінювання якості роботи університетів показав, що оцінювання якості діяльності викладачів – це складна задача. Адже кожен університет має свої специфічні умови оцінки роботи викладачів, що має враховуватись при оцінці якості їх діяльності. Деякі системи оцінювання якості освіти Європи взагалі не зосереджуються на оцінці якості діяльності викладача, адже її не можливо встановити. Такі системи містять тільки непрямі критерії щодо питання оцінки якості викладацького складу, а саме, дані про: підготовку викладацьких кадрів, наукову діяльність університету, а також інформацію про стажування викладачів та підвищення ними кваліфікації тощо.

Сьогодні у європейському освітньому просторі існує наступний перелік критеріїв, за якими може бути здійснена оцінка якості діяльності викладача:

«1) базова освіта викладача, додаткова освіта та підвищення кваліфікації;

2) участь в науково-дослідній роботі, науково-дослідна активність;

3) рівень компетентності, що визначається знаннями та досвідом у визначеній галузі науки та практики;

4) здатність займатися викладацькою діяльністю та, головне, внутрішня потрібність в цьому;

5) здатність встановлювати контакти із зовнішнім і внутрішнім середовищем, з якими йому необхідно працювати;

6) відомість в своїй галузі;

7) наявність наукової школи» [1].

Отже, визначені критерії направлені на оцінювання якості діяльності викладача, що повинно бути підтверджено результатами його роботи. Проте, жодна європейська система не обмежується лише такими підрахунками, їх сутність, може і схожа з вітчизняною, проте, знаходиться на іншому рівні. Тому перегляд підходу щодо оцінювання якості діяльності викладачів має бути скерований, насамперед: на відмову від кількісних характеристик, які не розкривають зміст освітньої діяльності; на сприяння професійного зростання викладацького складу, його інтеграції до світового освітнього простору; на забезпечення прозорості оцінювання якості діяльності викладачів тощо.

Варто зазначити, як вважає О. Ф. Волобуєва «викладач XXI століття – це не тільки професія, суть якої полягає в трансляції знань, але й висока місія творення особистості. Ось чому надзвичайно важливим є безперервний загальний і професійний розвиток викладача нового типу, для якого має бути типовим:

1) висока громадянська відповідальність і соціальна активність;

2) любов до всіх без винятку членів навчальної групи; потреба та здатність віддати їм своє серце;

3) справжня інтелігентність, духовна культура, бажання і вміння працювати з іншими;

4) високий професіоналізм, інноваційний стиль науково-педагогічного мислення; готовність до створення нових цінностей і прийняття творчих рішень;

5) потреба в постійній самоосвіті й готовність до професійного становлення і самовдосконалення;

6) фізичне і психічне здоров'я, професійна працездатність»[2].

Освітня діяльність викладача має бути єдиним комплексом робіт, які сприяють досягненню відповідної якості. Тому його робота повинна бути побудована так, щоб викладач міг підвищувати свою компетентність та рейтинг. З метою забезпечення освітньої діяльності викладач повинен виконувати наступні функції: підготовка навчальних курсів, їх методичне та методологічне забезпечення, інформаційна підтримка тощо. Результатом даної роботи мають бути початкові дисципліни, які відповідають вимогам світового рівня і потребам освітньої галузі. Оцінити якість діяльності викладача може кінцевий споживач – студенти, роботодавці; авторська участь щодо підготовки навчальної літератури та навчально-методичних посібників. Результатом даної роботи є якісні підручники; читання лекцій, проведення семінарських, лабораторних, інших практичних занять. Результатом даної діяльності є якісно підготовлені студенти. Оцінювати діяльність викладача мають студенти, інші викладачі та адміністрація університету; наукове керівництво, консультаційна, індивідуальна робота із студентами. Результатом - є результати досягнень студентів під керівництвом викладача; організація та виконання наукових досліджень тощо. Проте, незважаючи на обсяги та різноманітність роботи викладачів, кількість критеріїв оцінювання якості його діяльності має бути мінімальною.

Отже, оцінювання якості діяльності викладача – це важлива та актуальна задача. Сьогодні запропоновано багато ідей, зокрема, створення «портфоліо педагога», що має наступну структуру: насамперед, це досягнення викладача, які підтверджують результативність його діяльності; розвиток викладача, який розкриває професійні здобутки і вдосконалення викладача; сукупність робочих матеріалів, які розкривають шляхи його подальшого саморозвитку. Зазначене можна модифікувати відповідно до критеріїв оцінки якості освітньої діяльності. Варто зазначити, що оцінювання параметрів, «визначених в директоріях професійних досягнень можна проводити оперуючи кількісними підрахунками, а показники діяльності директорії професійного розвитку – у процентному співвідношенні виконаної роботи до часу, що пройшов з моменту її початку. Також необхідним є встановлення вагових коефіцієнтів для значень параметрів оцінювання якості. При цьому важливо розуміти, що весь обсяг освітньої діяльності

викладача розтягнутий в часі. Тому під час встановлення значень критеріїв та показників слід виділяти питому вагу таких показників діяльності викладача»[1]. Окрім того, оцінювати якість освітньої діяльності допомагає анонімне анкетування студентів. Таке анкетування дає результат, лише за умови, що воно проводиться систематично та його результати розглядаються адміністрацією, керівниками навчальних підрозділів, самими викладачами. Завдяки даній практиці відбувається коригування відповідних освітніх програм, методики їх проведення, а також продовжуються чи розриваються контракти з відповідними викладачами.

Список використаних джерел

1. Забезпечення якості вищої освіти: європейські кращі практики для України / Упорядник Т. Добко. URL: <http://education-ua.org/ua/analytics/305-zabezpechennya-yakosti-vishchoji-osviti-evropejski-krashchi-praktiki-dlya-ukrajini>
2. Волобуєва О. Ф. Професійна діяльність сучасного викладача вищої школи: виклики та пріоритети. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Сер.: Педагогічні та психологічні науки.* 2014. № 4. С. 392-406. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnapv_ppn_2014_4_36